

БЕЗПЕКА ПРАЦІ У ФІНАНСОВИХ УСТАНОВАХ LABOUR SAFETY IN FINANCIAL INSTITUTIONS

УДК 622.8

Довбенко Т.О.

к.т.н., доцент кафедри
охорони праці і безпеки життєдіяльності
Національний університет
водного господарства
та природокористування

Довбенко В.С.

к.т.н., доцент кафедри
охорони праці і безпеки життєдіяльності
Національний університет
водного господарства
та природокористування

Прокопчук Н.М.

доцент кафедри
охорони праці і безпеки життєдіяльності
Національний університет
водного господарства
та природокористування

У статті проаналізовано безпеку та охорону праці щодо роботи працівників фінансових установ. Визначено сукупність факторів виробничого середовища, що чинять негативний вплив на роботу працівників. Встановлено комплекс заходів безпеки щодо попередження професійних захворювань, травмонезбезпечних ситуацій та нещасних випадків. Розглянуто негативний вплив санітарно-гігієнічних чинників на здоров'я працівників. Наведено способи профілактики професійних захворювань.

Ключові слова: праця, безпека, охорона праці, чинники, професійні захворювання, інцидент, заходи.

В статье проанализированы безопасность и охрана труда работников финансовых учреждений. Определена совокупность факторов производственной среды, оказывающих негативное влияние на работу. Установлено комплекс мер безопасности по предупреждению профессиональных

заболеваний, травмоопасных ситуаций и несчастных случаев. Рассмотрено негативное влияние санитарно-гигиенических факторов на здоровье работников. Приведены способы профилактики профессиональных заболеваний.

Ключевые слова: труд, безопасность, охрана труда, факторы, профессиональные заболевания, инцидент, мероприятия.

The article presents the results of the analysis of safety and health at work of employees of financial institutions. A set of factors of the production environment, which has a negative effect on the work of the employee, is determined. A set of safety measures has been established to prevent occupational diseases, traumatic situations, and accidents. The negative influence of sanitary-hygienic factors on employee health is considered. The methods of prevention of occupational diseases are given.

Key words: labour, safety, occupational safety, factors, occupational diseases, incident, measures.

Постановка проблеми. «Гідна робота – це безпечна робота», як говорив Хуан Сомавія. Гасло Генерального директора Міжнародної організації праці приховує низку важливих аспектів щодо питань охорони та безпеки праці, зокрема умови праці, психофізіологічний чинник, людський фактор, соціально-економічні заходи, технічні системи, професійні захворювання, травматизм, профілактику травматизму. Відомий факт [1, с. 4] міжнародного досвіду, що суб'єкти господарювання, які ігнорують вимоги гігієни та безпеки праці, руйнують економічну ефективність підприємств і апіорі виключають можливість сталої стратегії їх розвитку. Безпека праці в концепції сталого розвитку розглядається як одна з базових потреб людини [1, с. 4]. Перш за все вона передбачає комплексність заходів, які спрямовані на виключення впливу шкідливих та небезпечних чинників, а також попередження професійних захворювань та виробничого травматизму. Ігнорування міжнародних та національних норм безпеки, порушення організаційних та технічних умов, незадовільні санітарно-гігієнічні показники, несприятливий мікроклімат в середовищі, порушення в ергатичній системі «людина – техніка» тощо є основними причинами небезпек та ризиків на робочому місці. Тому постає завдання аналізу умов праці та безпечних методів ведення діяльності на прикладі фінансових установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченням особливостей охорони та безпеки праці працівників установ, які надають фінансові послуги, займалися А.М. Гусєв [2], А.О. Толок [3], В.В. Обливанцов [4], В.Ц. Жидецький [5]. Згідно

з даними джерел [2, с. 27; 4, с. 66] чільне місце в розвитку та прогресуванні психофізіологічного фактору посідають комп'ютеризовані технології. Використання електронно-обчислювальних машин у виробничому процесі передбачає шкоду здоров'ю працівника, призводить до травмонезбезпечних ситуацій, інцидентів, патологій. Крім того, згідно з даними джерела [3, с. 42–54], до шкідливих факторів, які впливають на працівників офісних приміщень, відносять мікроклімат, освітлення, електромагнітні випромінювання, ергономіку робочого місця, культуру безпеки, оплату праці, стимулювання, плинність кадрів тощо. Відповідно до статті 13 Закону України «Про охорону праці» роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці згідно з нормативно-правовими актами. Складність процесів цієї системи полягає в нехтуванні відповідних правил безпеки та легковажному ставленні як працівника, так і роботодавця до вимог охорони праці під час виконання трудових обов'язків у фінансових установах.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз за допомогою методу індукції факторів виробничого середовища та умов праці, а також їх впливу на функціонування організму працівників фінансових установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдяки численним дослідженням встановлено, що на працівників установ, які надають фінансові послуги, впливає низка небезпечних та шкідливих чинників, а саме фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні фактори. При цьому до фізичних факторів можна віднести підвищені рівні рентгенів-

ського, ультрафіолетового, інфрачервоного випромінювання, електроураження, запиленість повітря виробничого середовища, підвищений вміст іонів та рівень світлового потоку; до хімічних – леткі хімічні речовини, що виділяються в повітря робочої зони з полімерів і пластмас, озон, хлоровмісні сполуки, що вивільняються під час роботи моніторів і лазерних принтерів; до біологічних – деякі види патогенних мікроорганізмів, що передаються через клавіатуру й мишу різними користувачами одного комп'ютера; до психофізіологічних – напруження зору, пам'яті, уваги, стрес та втому від втрати та оброблення інформації, монотонність праці тощо.

Модель управління охороною праці в таких установах повинна бути націлена на запобігання виникненню перш за все захворювань працівників, а також нещасних випадків та травмонебезпечних ситуацій, при цьому існує низка заходів безпеки (рис. 1). Виходячи з рис. 1, проаналізуємо організаційні заходи з охорони та безпеки праці щодо роботи працівників фінансових установ. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» (стаття 6) умови праці на робочому місці, а також безпека машин, механізмів, устаткування, що використовуються працівником, повинні відповідати вимогам чинного законодавства.

При цьому в системі управління охороною праці керівництво установи зобов'язане якісно виконувати функції планування, прогнозування, контролю, обліку та стимулювання, а також підтверджувати їх реалізацію управлінням документацією.

Враховуючи вищесказане, зауважимо, що для життя заходів повинна бути нормативна, розпорядна, звітна та облікова документація з питань охорони й безпеки праці:

- закони, норми, правила, типові положення, знаки, бланки (нормативна);
- накази, розпорядження, положення, інструкції (розпорядна);
- форми офіційної статистичної звітності (звітна);
- журнали, переліки, графіки, протоколи, плани, схеми, де відображається вся діяльність з охорони праці в установі (облікова).

Згідно з НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» та НПАОП 0.00-7.15-18 «Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями» роботодавець повинен забезпечити навчання й перевірку знань працівників з питань

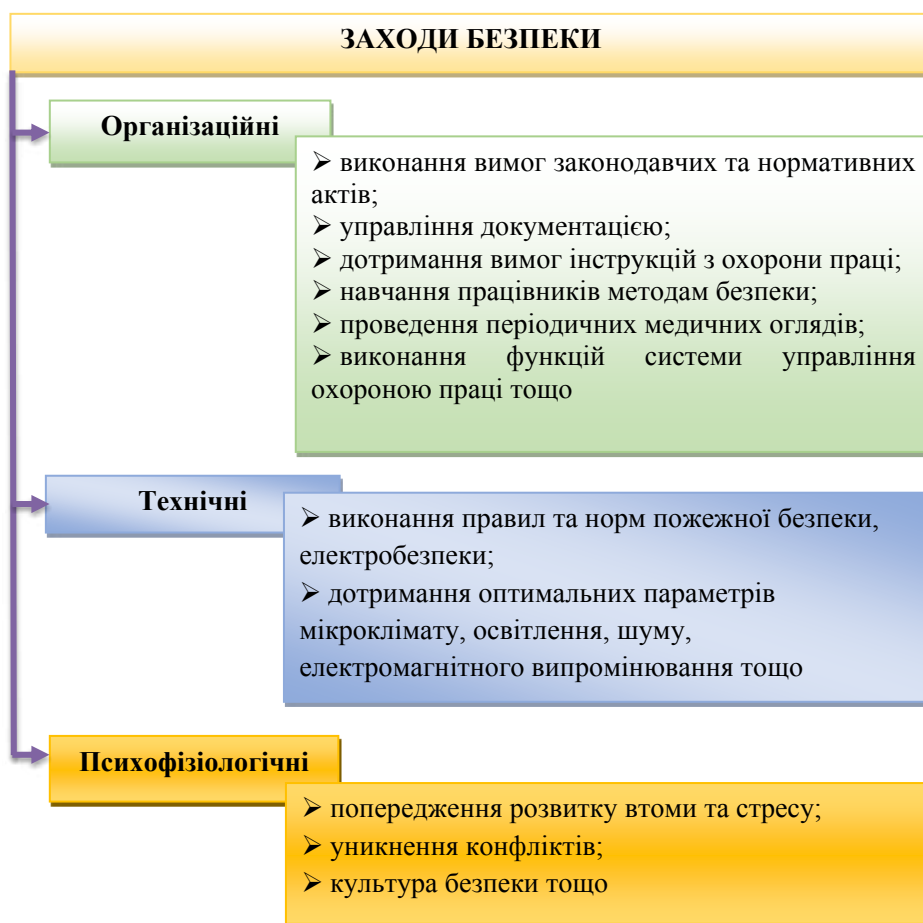

Рис. 1. Заходи безпеки щодо роботи працівників фінансових установ

охорони праці та безпечного використання екранних пристроїв до початку роботи з ними, а також в разі модифікації та організації роботи обладнання. Обов'язково з працівниками фінансових установ начальник служби (відділу) охорони праці повинен провести вступний інструктаж, а керівник підрозділу – первинний та повторний інструктажі, за настання інциденту – позаплановий.

Крім того, працівники фінансових установ, які використовують у своїй діяльності монітори, як профілактику (ДСанПіН 3.3.2.007-98) повинні проходити періодичні медичні огляди раз на два роки комісією в складі терапевта, невропатолога та офтальмолога.

Велике значення мають також санітарно-гігієнічні чинники виробничого середовища, а саме мікроклімат, освітлення, шум, вібрація, неіонізуюче та іонізуюче електромагнітне випромінювання (табл. 1).

В табл. 1 наведено оптимальні значення параметрів мікроклімату робочих приміщень, де експлуатуються ЕОМ для двох категорій робіт, а саме 1а (роботи, що виконуються сидячи і не потребують напруження) та 1б (роботи, що виконуються сидячи, стоячи або пов'язані з ходінням та супроводжуються деякими фізичними напруженнями).

Відхилення параметрів метеорологічних умов під час роботи за комп'ютером приводить до порушень функціонування організму, а саме перегрівання та переохолодження. Перегрівання організму працівника характеризується підвищенням температури, збільшенням частоти пульсу, розширенням судин, згущенням крові, запамороченням та втратою свідомості. Переохолодження тіла користувача призводить до порушення діяльності капілярів, зниження кровообігу. Загальне переохолодження є причиною пневмонії, бронхіту, радикуліту, невралгії, ревматизму, запалення верхніх дихальних шляхів та інших захворювань. Засобами нормалізації параметрів мікроклімату приміщень є опалення, вентиляція, кондиціонування

повітря, засоби автоматичного контролю та сигналізації тощо.

Основним джерелом шуму та вібрації виробничих приміщень фінансових установ є робота периферійних пристроїв (принтерів, розмножувальної техніки), а також кондиціонерів, вентиляторів, трансформаторів тощо. Ризики, пов'язані з підвищенням рівня шуму, виявляються у вигляді втоми та стресу.

Зниження рівня шуму можна досягнути шляхом використання низько шумового обладнання, спеціальних матеріалів для оздоблення приміщення та різноманітних пристроїв, що поглинають звуки.

Недостатній рівень загального освітлення приміщень, де експлуатуються електронно-обчислювальні машини, призводить до захворювання органів зору.

Відповідно до джерела [6, с. 63] в результаті тривалої роботи за комп'ютером в працівників найчастіше виявляються такі захворювання, як синдром сухого ока (60%), хвороби серцево-судинної системи (20%), захворювання шлунково-кишкового тракту (10%), шкірні захворювання (5%).

Крім того, під час експлуатації електронно-обчислювальних машин велике значення мають параметри робочого місця, технічного обладнання та режимів праці й відпочинку, які визначаються ДСанПіН 3.3.2.007-98.

Працівники, які використовують у трудовому процесі відеодисплейні термінали, мають право на додаткові перерви (10–15 хвилин), що визначається трудовим та колективним договорами установи.

Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил та норм передбачає дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у статті проаналізовано вплив факторів виробничого середовища на роботу працівників фінансових установ. Встановлено, що негативну

Таблиця 1

Оптимальні значення санітарно-гігієнічних показників виробничого середовища під час роботи за комп'ютером

Мікроклімат (ДСН 3.3.6.042-99)		
Температура повітря: холодний період: легка-1а – 22–24; легка-1б – 21–23; теплый період: легка-1а – 23–25; легка-1б – 22–24. Відносна вологість: 40–60%. Швидкість руху повітряних мас: 0,1 м/с.		
Освітлення (ДБН В.2.5-28:2016) 300–500 лк		Шум (ДСН 3.3.6.037-99) 50 дБА
Неіонізуюче та іонізуюче електромагнітне випромінювання, (ГН 2152-80), число іонів в 1 куб. см повітря		
Мінімально необхідні	n- – 400	n+ – 600
Оптимальні	n- – 1 500–3 000	n+ – 3 000–5 000
Максимально допустимі	n- – 50 000	n+ – 50 000

дію на виконання трудових обов'язків чинять небезпечні та шкідливі виробничі фактори, а саме фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні. Крім того, значний вплив на функціональні порушення організму користувача спричиняє робота за електронно-обчислювальними машинами, зокрем відхилення від оптимальних параметрів мікроклімату, освітлення, шуму, іонізуючого випромінювання. Встановлено також низку заходів безпеки працівників установ, які надають фінансові послуги (організаційні, технічні, психофізіологічні).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Зеркалов Д.В. Безпека праці: монографія. Київ: Основа, 2012. 637 с.
2. Гусев А.М. Особливості охорони праці в банківських закладах. Економіка: теорія та практика. 2015. № 1. С. 26–30.
3. Толоч А.О. Охорона праці в галузі (для економічних спеціальностей): навч. посібник. Київ, 2008. 127 с.
4. Обливанцов В.В. Безпека праці в банківських установах при використанні комп'ютерних технологій. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. Т. 19. Суми: УАБС НБУ, 2007. С. 66–70.
5. Жидецький В.Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів: навчальний посібник. Львів: Афіша, 2000. 176 с.
6. Задорожна М.В. Попереджуємо професійні ризики гіподинамії. Охорона праці і пожежна безпека. 2012. № 6. С. 62–65.

REFERENCES:

1. Zerkalov D.V. Bezpeka pratsi. Monohrafiya. K.: Osнова, 2012. 637 s.
2. Husyev A.M. Osoblyvosti okhorony pratsi v bankivs'kykh zakladakh. Ekonomika: teoriya ta praktyka. 2015. № 1. S. 26–30.
3. Tolok A.O. Okhorona pratsi v haluzi (dlya ekonomichnykh spetsial'nostey): navch. posibnyk. Kyiv, 2008. 127 s.
4. Oblyvantsov V.V. Bezpeka pratsi v bankivs'kykh ustanovakh pry vykorystanni komp'yuternykh tekhnologiy. Problemy i perspektivy rozvytku bankivs'koyi systemy Ukrayiny: zbirnyk naukovykh prats'. Sumy: UABS NBU, 2007. T. 19. S. 66–70.
5. Zhydets'ky V.Ts. Okhorona pratsi korystuvachiv komp'yuteriv: navchal'nyy posibnyk. L'viv: Afisha, 2000. 176 s.
6. Zadorozhna M.V. Poperedzhuyemo profesiyni ryzyky hipodynamiyi. Okhorona pratsi i pozhezhna bezpeka. 2012. № 6. S. 62–65.

Dovbenko T.O.

Candidate of Engineering Sciences,
Senior Lecturer at Department of Occupational Health and Safety,
National University of Water and Environmental Engineering

Dovbenko V.S.

Candidate of Engineering Sciences,
Senior Lecturer at Department of Occupational Health and Safety,
National University of Water and Environmental Engineering

Prokopchuk N.M.

Senior Lecturer at Department of Occupational Health and Safety
National University of Water and Environmental Engineering

LABOUR SAFETY IN FINANCIAL INSTITUTIONS

The article presents the results of the analysis of safety and health at work as to employees of financial institutions. The safety of work in the concept of "sustainable development" is considered as one of the basic human needs. First of all, it foresees for the complexity of measures aimed at eliminating the influence of harmful and dangerous factors, as well as the prevention of occupational diseases and occupational injuries. The complexity of the processes of this system consists of neglecting the relevant safety rules and the frivolous attitude of both the worker and the employer to the requirements of labour protection in the line of labour duties in financial institutions. The researches have established that employees of institutions providing financial services are affected by a number of dangerous and harmful factors, namely: physical, chemical, biological, and psychophysiological. The model of management of occupational safety at such institutions should be aimed at preventing the emergence of, first of all, occupational diseases, as well as accidents and injuries situations, with a number of security measures. Organizational safety measures include the fulfilment of legislative and regulatory requirements, document management, adherence to the requirements of occupational safety and health instructions, training of employees for safety measures, periodic medical examinations, and the accomplishment of the functions of the labour protection management system etc. Technical measures of safety and labour safety are aimed at the accomplishment of rules and norms of fire safety, electrical safety, observance of optimal parameters of microclimate, lighting, noise, electromagnetic radiation, and others. Psychophysiological measures of safety and labour safety are aimed at prevention of the development of tiredness and stress;

avoiding conflicts; the culture of safety, etc. Therefore, the system of management of safety documentation should circulate in the institution. The institution should have normative, disposable, reporting, and accounting documentation on safety and labour safety, namely: normative – laws, norms, rules, standard positions, signs, forms; dispositive – orders, directions, regulations, instructions; reporting – forms of official statistical reporting; accounting documentation shows all activity on the labour protection of the enterprise, it includes magazines, lists, schedules, protocols, plans, schemes. It is established that poor quality management of occupational safety and security, non-compliance with technical parameters, psychophysiological factors can lead to occupational diseases and incidents. Moreover, computers and peripheral devices have the main impact on employees of financial institutions. Failure to comply with the optimal parameters of working conditions when operating computerized equipment leads to occupational diseases (dry eye syndrome, tunnel syndrome).